

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Албена Керековска, д.м.

Катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“
Факултет по общественото здравеопазване
Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна,

член на Научно жури съгласно Заповед № Р-109-303/07.08.2020г.
на Ректора на Медицински университет - Варна

Относно: Конкурс за заемане на академичната длъжност *“Доцент”* в област на висшето образование „7. Здравеопазване и спорт“, професионално направление „7.4. Обществено здраве“, по специалност *„Управление на общественото здраве”* за нуждите на Катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“ към Факултет „Обществено здравеопазване“ на Медицински университет - Варна, публикуван в ДВ бр. 53 от 12.06.2020г.

В обявения конкурс участва един кандидат – гл. ас. **Силвия Павлова Николова, д.оз.** Кандидатът е представил прецизно всички необходими документи за участие в конкурса, съответстващи на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет – Варна.

По Протокол №1 / 25.08.2020г. от проведено първо заседание на Научното жури съм определена да изготвя рецензия по процедурата.

Кариерен профил на кандидата

Силвия Николова завършва Медицински университет – Варна, като последователно придобива образователно-квалификационните степени „бакалавър“ (2005г.) и „магистър“ (2006г.) по специалността „Здравен мениджмънт“. В периода 2009г. – 2013г. кандидатката е редовен докторант в Катедрата по социални дейности в Universidad Autonoma Nuevo Leon/ University of Texas at Arlington. През 2013г. тя успешно защитава дисертационен труд в Университета на Тексас в Арлингтън, САЩ на тема *„Медико-географски неравенства на хората с увреждания в различна социо-икономическа среда: Далас, Тексас и Монтерей, Нуево Леон“*.

От 2014г. е редовен асистент в Катедрата по Социална медицина и организация на здравеопазването към ФОЗ на МУ – Варна, а от 2016г., след признаване на придобитата в САЩ ОНС „доктор“ и спечелен конкурс, заема академичната длъжност „главен асистент“ към същата катедра. Силвия Николова съчетава академичната позиция с активна дейност в Центъра за електронно и дистанционно обучение към МУ – Варна като допринася за интензивното развитие на електронното обучение в университета.

През 2020г. кандидатката придобива специалност „Медицинска информатика и здравен мениджмънт“. Има придобита допълнителна квалификация в областта на специалната педагогика - работа с деца със слабо зрение и слепота. Завършила е различни курсове за следдипломна квалификация, съответстващи на областта на заеманата

професионална позиция и интердисциплинарните ѝ интереси. Това допълнително допринася за професионалното ѝ развитие и формирането ѝ като много добре подготвен, ангажиран и модерно мислещ професионалист, експерт, преподавател и изследовател.

Основните насоки на нейното следдипломно обучение и квалификация са в областите: социални дейности, специална педагогика, биостатистика, здравни неравенства, медицинска информатика и здравен мениджмънт.

Кандидатката участва в изпълнението на международния изследователски проект в сферата на общественото здравеопазване „*Регионално партньорство за здраве и устойчиво развитие*“ по Програма VG07 “Инициативи за обществено здраве“ - в партньорство с регион Остфолд, Норвегия (2018 – 2019г.).

Гл. ас. Николова членува в международни и национални научни и неправителствени организации, сред които Българска асоциация по здравен мениджмънт; Българска асоциация по обществено здравеопазване; НПО „Обществено здравеопазване‘99“ – Варна; Council on Social Work Education.

Удостоявана е с престижни награди и отличия – като награда за най-добра публикация на Комисията за разнообразие и социално-икономическа справедливост (Commission for Diversity and Social and Economic Justice) (2014г.), както и стипендия по програма „Фулбрайт“ за изследователски проект “*Prevalence and patterns of non-communicable disease-related disabilities in the US*” в Университет Чикаго, Илинойс (2018 – 2019г.).

Тя владее отлично и използва свободно в професионалната си и научноизследователска дейност английски и испански езици.

Обща характеристика на научноизследователската и научно-приложната дейност на кандидата

Приложените за участие в конкурса публикации и справки доказват високо качество и разпознаваемост на научната продукция на кандидатката в международен мащаб.

Гл. ас. Николова кандидатства за конкурса с научно творчество, покриващо и по някои показатели съществено надхвърлящо минималните наукометрични изисквания на МУ – Варна.

За участие в конкурса са представени общо 22 научни труда – реални публикации, които отразяват научно-изследователската дейност на кандидатката в периода 2012-2020г.

Разпределението им по видове е следното:

- 1 монографичен (хабилитационен) труд - „*Метааспекти на уврежданията*“, 2020г.;
- 1 глава от книга на испански език,
- 2 публикации на български и английски език в колективни монографии;
- 18 пълнотекстови научни публикации в периодични научни списания и сборници, от които:
 - ✓ 8 публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация;
 - ✓ 10 публикувани в списания с научно рецензиране, нереперирани в световноизвестни бази данни с научна информация;

Седем от публикациите са на български език, а 15 – са публикувани на чужд език – английски и испански.

Всички пълнотекстови публикации са коректно описани и приложени в пълен обем в електронен формат към материалите за конкурса.

В допълнение, кандидатката предоставя информация за 32 участия в научни форуми, 24 от които в чужбина и 8 с международно участие в България.

Доказан е личният принос в научните трудове на кандидатката, която е самостоятелен и първи автор на 6 (28%) от представените реални публикации в списания, втори автор е в 6 разработки, трети и пореден автор – в 10 статии.

Трудовете са публикувани в реномирани научни издания в чужбина и у нас, като: *AIDS and Behavior*; *Journal of Transcultural Nursing*; *Journal of HIV/AIDS and Social Services*; *International Journal of Adolescent Medicine and Health*; *International Journal of Biomedical and Advance Research*; *International Journal of Medical and Health Research*; *Metabolic Syndrome and Related Disorders*; *Folia Medica*; *Списание на съюза на учените – Варна (Секция Медицина и екология)*; *Практическа педиатрия* и *Варненски медицински форум*.

Научноизследователската дейност и научните приноси на гл. ас. Силвия Николова са в областта на научната специалност на обявения конкурс. Те могат да бъдат групирани в следните тематични направления:

1. Неравенства при хората с увреждания (трудовете с номера 9, 11, 13, 15, 16, 17, 18, 21 и 22 в списъка с публикации);
2. Полови неравенства и ХИВ риск в Африка на юг от Сахара (публикации 1, 5 и 6 от списъка);
3. Промоция на здравето и здравна мотивация на учащи (публикации 2, 3, 7 и 10);
4. *Varia* (публикации 4, 8, 12 и 14 от представения списък).

Водещото направление в научноизследователската работа на кандидатката е свързано с проблемите и **неравенствата при хората с увреждания** – анализирани, както за България, така и за САЩ и Мексико. В монографията „*Метааспекти на уврежданията*“ са разгледани основни акценти от проблемите, с които хората с увреждания се срещат. Акцент е поставен върху корелацията на уврежданията с бедността и липсата на показатели и измервания на увреждането при популационни оценки на бедността. Водена от взаимовръзката *бедност-увреждания* авторката тества различни модели, които показват ясен градиент и „горещи точки“ с висока концентрация на хора с увреждания в определени области в България. Като основни причини, възпрепятстващи реалното отразяване и ефективното разрешаване на проблемите, свързани с уврежданията, са изведени недостатъчните изследвания в областта, липсата на универсални и стандартизирани инструменти за определяне на силата и обхвата на увреждането, както и откъслечното му и непълно обхващане. Анализирайки критично възможностите и ограниченията на медицинския и социалния модел за измерване на увреждането, монографията разглежда стандартизирани инструменти, предложени от Вашингтонската експертна група по методология на изследване на уврежданията. Разглеждайки увреждането като „ограничен / непостигнат достъп до социално включване“ авторката анализира основните най-често срещани бариери, възпрепятстващи функционирането на хората с увреждания (отношение на обществото, комуникационни, физически, политически, социални и транспортни бариери) и посочва примери за всяка от тях. В изключително актуалния контекст на недостъпност, изолация и ограничения по време на КОВИД 19 пандемията са посочени примери за преодоляване на бариерите чрез дигитална достъпност.

Изследователски интерес за гл. ас. Николова представлява развитието на социалните услуги за хората с увреждания у нас, както и на създаването на първите неправителствени организации за хора с увреждания във Варна и областта (16). Оригинален е характерът на качествения анализ на нагласите на обществото към хората с увреждания през последните 30 години.

Принос с оригинален характер е критичният анализ, който авторката прави на първата програма за специализирана помощ на хора с увреждания в Мексико (22). Съпоставката на цели с предвидени дейности и стратегии извежда изводи за неефективни политики в областта на уврежданията в Мексико. Подобен анализ е направен по отношение на ресурсната осигуреност във Варна и необходимостта от специализирана здравна помощ в областта за посрещане на здравните нужди на населението (17). Анализът е от значение за местната политика и население на Варна.

Оригинален за страната приносен характер има изследването, оценяващо хранителния статус и развитие на деца с нервно-психични увреждания (НПУ) в България чрез биомаркери и антропометрични индикатори по стандартите на Световната здравна организация и Американското общество за парентерално и ентерално хранене (9,11,15,18). Изследването установява дефицити на микро и макро-нутриенти при деца с нервно-психични увреждания. Проучен е оралният статус и влиянието му върху затрудненията при хранене при деца с НПУ. Оценено е качеството на живот на родители и обгрижващи деца с нервнопсихични увреждания.

Второто тематично направление е насочено към актуални международни проблеми, свързани с **полови неравенства и ХИВ риск в Африка на юг от Сахара**. Авторката разглежда предизвикателствата пред жените, живеещи в слабо развити държави в условията на пандемията Covid-19, като прави паралел със ситуацията с ХИВ (1). Изследването има оригинален характер и е изключително актуално в контекста на съществуващата глобална заплаха от SARS-CoV-2 по целия свят. Гениталното обрязване при жените, популярна практика в редица страни в Африка на юг от Сахара, е друг проблем от международно значение, фокус на изследователския интерес на гл. ас. Николова. Тя изследва тази практика в Сиера Леоне, една от държавите с най-високи нива на генитално обрязване при жените, като анализира факторите, които определят това поведение (2).

Оригинален принос има и систематичният обзор (systematic review), обобщаващ факторите, които водят до повишен здравен риск в резултат на полови неравенства в Африка на юг от Сахара (6). Представени и сравнени са различни интервенции и тяхната ефективност, свързана с ХИВ разпространението в Африка на юг от Сахара. Анализът показва, че продължителни във времето интервенции, изградени върху социологични теории, включващи биохимични показатели (ХИВ тест) са необходими за изграждане на ефективен дизайн на здравни интервенции, целящи намаляне на ХИВ риска сред жените в Африка на юг от Сахара. Обзорната статия е първият систематичен преглед, включващ мъжете и подчертаващ тяхната роля за успеваемостта на здравните интервенции, насочени към жени в риск от заразяване с ХИВ.

Третото тематично направление е насочно към **промоцията на здраве и здравната мотивация на учащи**. Изследвани са различни фактори, които повлияват здравното поведение и мотивация на ученици и студенти (2,3,7,10). Оригинален характер има единственото в България изследване, разглеждащо как българските народни танци могат да повлияят мотивацията на студентите и да подпомогнат изграждането на здравно поведение,

ориентирано към превенция на социално-значими заболявания като затлъстяване и депресия. Три от статиите (2,3,10) отразяват резултатите от проучване на влиянието на спортна танцова активност върху промени в антропометрични и психометрични показатели.

На база на данни от мащабно национално проучване Malawi Global School-based Health Survey (2009) е изследвана връзката между училищния тормоз и употребата на алкохол и цигари сред уязвими деца в Малави (7). Анализът показва, че фактори като самота и принадлежност към определена социална група, са медиатори на училищния тормоз сред деца от различни социално-икономически групи в Малави.

Приносът на кандидатката в последното **тематично направление - Varia** е изключително методологичен. Представени са резултати от научни проекти, насочени към значими, актуални и специфични изследователски проблеми в различни клинични области (публикации 4, 8, 12, 14). В тези изследвания Силвия Николова участва като методолог – допринасящ за дизайна, методиката, анализа на данни и интерпретацията на получените резултати. Разнообразието на приложените методи и статистически анализ са доказателство за нейните умения и компетентност в областта на изследователската методология и биостатистика.

В това тематично направление също са отразени интересите и опитът на гл. ас. Силвия Николова в областта на методиката на електронното и дистанционно обучение. Приложената публикация (19) е една от малкото в страната, представяща методология за работата на преподаватели в онлайн среда. Обсъдени са три нива на подготовка, които осигуряват ефективно предаване на знания: запознаване с основни инструменти, изграждане на съдържание и управление на знанието на студенти посредством електронно изпитване и оценяване.

Приемам научните приноси, посочени систематизирано в справката на кандидата. Те са коректно определени, отграничени по тематични направления и добре обосновани в приложените научни трудове.

Научната продукция на гл. ас. Николова е отражение на интердисциплинарната ѝ подготовка, на мултикултуралния ѝ опит, на нейната ерудиция, чувствителност и отдаденост в изследователските си търсения.

Като обобщаващи характеристики на научните трудове подчертавам актуалността на разглежданата тематика; чувствителността към проблеми от глобална значимост; принадлежността към международни изследователски екипи и авторски колективи; новаторските идеи; прецизното изпълнение; приносния характер и потенциала за практическа приложимост на резултатите. Научните приноси са с преобладаващо оригинален характер – с познавателно, методологично и практико-приложно значение на национално и международно ниво.

Представени са доказателства за високото качество на публикациите и отражението им в международната научна литература. Справката на МУ – Варна съдържа общо 35 положителни цитирания – всички от които са в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове, което е показателно за актуалността на разглежданата тематика и разпознаваемостта на кандидата от научна общност.

Безспорно потвърждение за международно признание и качество на научните трудове на гл. ас. Николова е и високият импакт фактор на нейната научна продукция - общ IF = 15,688.

Кандидатката взема активно участие в национални и международни научни форуми и работни групи в областта на обявения конкурс.

Посочена е информация за участие в един международен научно-изследователски проект по Програма VG07 "Инициативи за обществено здраве" - партньорство с регион Остфолд, Норвегия в сферата на общественото здравеопазване.

Гл. асистент Силвия Николова е научен ръководител на един докторант по специалността на обявения конкурс, успешно защитил дисертационния си труд през 2019г. Била е научен ръководител на двама дипломанти, защитили магистърските си тези през 2019г. и 2020г. Освен като научен ръководител, Силвия Николова работи много активно и с много други докторанти и млади учени, оказвайки им методологична помощ при научните разработки.

Доказателство за признание на изследователските качества и научни постижения на кандидатката са присъдените ѝ награди – за най-добра публикация на Комисията за разнообразие и социално-икономическа справедливост, както и стипендия по програма „Фулбрайт“ за изследователски проект "*Prevalence and patterns of non-communicable disease-related disabilities in the US*" в Университет Чикаго, Илинойс.

Оценка на учебно-преподавателската дейност на кандидата

Главен асистент Силвия Николова има 6 години преподавателски стаж в Катедрата по социална медицина и организация на здравеопазването към ФОЗ, МУ – Варна. Учебната ѝ натовареност е висока (средно 500 аудиторни часа годишно) и надхвърля значително изискуемия норматив за преподавателска заетост.

Учебно-преподавателската дейност на кандидатката е в сферата на нейната интердисциплинарна подготовка и научни интереси. Тя преподава дисциплините „Социална медицина и биостатистика“ и „Социална медицина и медицинска етика“ на студенти от специалностите „Медицина“ и „Дентална медицина“ – англоезично обучение, както и дисциплината „Медикосоциални аспекти на уврежданията“ на студенти от специалност „Логопедия“, като участва в разработването на тази нова дисциплина.

Експертна дейност

Като експерт по обучение и квалификация в Интернационалния център по електронно и дистанционно обучение (ИЦЕДО) към МУ – Варна гл. ас. Николова води обучителни курсове и консултации на преподаватели, студенти и докторанти за използване на инструментариума на електронната платформа за обучение, научна работа или административно управление. Тя оказва директна помощ при създаването на учебно съдържание – разработване и дидактическо оформление на електронни материали, интерактивни задачи, тестове и др.

Силвия Николова работи много активно с млади учени и докторанти като оказва методологическа подкрепа по отношение на дизайна на научните изследвания и използването на статистически анализи за обработка на данните и интерпретиране на резултатите.

Кандидатката е консултант по проблемите на уврежданията и изследвания в областта на уврежданията към НПО „Карин дом“ – Варна от 2019г.

Съответствие с изискванията на МУ – Варна за заемане на академичната длъжност „Доцент“

Представената справка показва, че гл. ас. Силвия Николова покрива, а по повечето показатели надвишава наукометричните изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ (Таблица 1).

Таблица 1. Съответствие с наукометричните изисквания на МУ – Варна за заемане на академичната длъжност „доцент“

Групи показатели	Изискуем брой точки	Брой точки на база представени доказателства
А	50	50
Б		
В	100	100
Г	200	249
Д	50	60
Е		

Лични впечатления

Познавам Силвия Николова още като студент в бакалавърската и магистърската програма по „Здравен мениджмънт“, а в последствие и като колега - преподавател в Катедрата по социална медицина и организация на здравеопазването към ФОЗ на МУ – Варна.

Личните ми впечатления от нея я характеризират като много интелигентен, трудолюбив, отдаден, изключително чувствителен, съпричастен и добър човек. Ценя високо нейната коректност и етичност, работоспособност, прецизност и отговорност.

Силвия Николова е изследовател с модерно мислене, новаторски идеи и висок потенциал, който задълбочено, целеустремено и отдадено преследва изследователските си интереси.

Заклучение

Кандидатът за участие в настоящия конкурс напълно покрива изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет – Варна за заемане на академичната длъжност „Доцент“.

Гл. ас. Николова има много добър учебно-преподавателски опит. Кандидатката предоставя актуална и достатъчна по обем научна продукция с новаторски идеи, глобална

значимост, международно признание и потенциал за практическа приложимост. Тя има интердисциплинарни подготовка, интереси и експертна компетентност.

Цялостната оценка на професионалното развитие, учебно-преподавателската активност, работата с докторанти и млади изследователи, научните изяви и принос, изграденият авторитет и признание и експертният опит на кандидата ми дават основание да дам положително становище и убедено да предложа на членовете на Научното жури да изберат гл. ас. Силвия Павлова Николова, доктор за академичната длъжност „Доцент” в област на висшето образование „7. Здравеопазване и спорт“, професионално направление „7.4. Обществено здраве“, по специалност „Управление на общественото здраве“ за нуждите на Катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“ към Факултета по обществено здравеопазване, Медицински университет - Варна.

05. 10. 2020 г.
Гр. Варна

Член на Научното жури:

/Проф. д-р Албена Керековска, д.м./

